

DOTACE: alternativní cesta k rozvoji obce

Tento speciální díl seriálu Obec 21. století vás seznámí s obsáhlým světem dotací. Článek vám podá hrubý náhled, jak celý proces získávání financí z veřejných zdrojů probíhá, co všechno musí žadatel, který chce získat dotaci, řešit a jaké ho v celém procesu mohou potkat nástrahy.

Hlavním zdrojem obecních rozpočtů zpravidla bývají veřejné peníze, které tvoří zejména daňové příjmy. Dalšími zdroji jsou pak příjmy z vlastní činnosti (například pronájmy budov, sportovišť, administrativní poplatky apod.) a další marginální příjmy. Tyto zdroje však většinou pokryjí jen základní potřeby obce a na významnější investice jich mnoho nezbyvá. Zejména malé obce často řeší problém s financováním také u projektů, které jsou pro obec velmi důležité, jako jsou například opravy kanalizací či [renovace obecních budov](#). Tyto projekty jsou finančně velmi náročné a obecní rozpočet tak zatíží na dlouhá léta.

Dotační financování

Zajímavým zdrojem financování těchto aktivit mohou být různé typy příspěvků, dotací a darů, které pomáhají žadatelům jejich projekty realizovat, což by bez této pomoci bylo jen obtížně proveditelné. V tomto článku se budeme věnovat primárně dotacím z fondů Evropské unie, které již pomohly mnoha obcím ale i jiným subjektům uskutečnit jejich záměr. Vedle fondů Evropské unie samozřejmě existuje mnoho jiných zdrojů, ať už to jsou zdroje soukromých dárců či příspěvky z Národních fondů a jiných institucí. Z hlediska objemu finančních prostředků a šíře působnosti však fondy EU patří k nejvýznamnějším zdrojům financování.

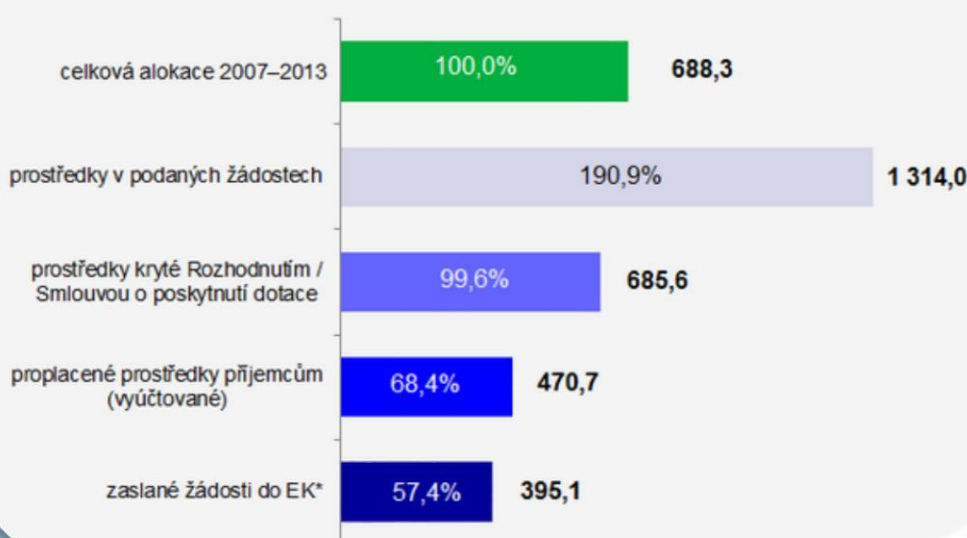
Víte, že...?

V období 2007 – 2013 bylo do 3. 12. 2014 profinancováno 470,7 miliard Kč, což jsou však pouze asi 2/3 předpokládané hodnoty pro toto období. Pro období 2014 – 2020 plánuje EU v České republice investovat zhruba 24 miliard €, tedy asi 670 miliard Kč. Přičemž největší podíl těchto peněz bude investováno do operačních programů Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, Doprava a do Integrovaného regionálního operačního programu.

Souhrnný stav čerpání ze SF/FS v mld. Kč

k 3. 12. 2014

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz

Jaký projekt může být podpořen?

Operační programy financované z fondů EU nabízejí široké spektrum možností. Programy se dělí do tematických skupin, jejichž přehled vidíme v příložené tabulce. Každý operační program je pak navíc rozdělen do priorit a specifických cílů, které konkretizují jednotlivá zaměření. Čerpat dotace tak můžete na rozličné projekty, od zavedení [sběru biologického odpadu](#), [renovace kotelen](#), obnovy veřejné zeleně až například po založení specializovaného centra pomoci pro sociálně slabé. Každý projekt ale musí prokázat určitou obecnou prospěšnost neboli společenský přesah plánovaných aktivit. Pokud tedy máte námět na projekt, o němž se domníváte, že toto kritérium splňuje, nic nebrání tomu pokusit se získat na jeho financování prostředky právě z Evropské unie.

Přehled operačních programů 2014 - 2020

- ⇒ OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
- ⇒ OP Výzkum, vývoj a vzdělávání
- ⇒ OP Zaměstnanost
- ⇒ OP Doprava
- ⇒ OP Životní prostředí
- ⇒ Integrovaný regionální OP
- ⇒ OP Praha – pól růstu ČR
- ⇒ OP Technická pomoc
- ⇒ Operační programy přeshraniční, nadnárodní a mezinárodní spolupráce

Příprava žádosti

Evropská unie pověstná svou byrokratickou zátěží ani v tomto případě neudělala výjimku, a tak je celý proces poměrně náročný, jak administrativně, tak také časově. Následující text alespoň stručně nastíní celý postup, od prvotní vize až po proplacení poslední faktury (ovšem, jak se dozvíme, ani tam to nekončí...).

⇒ Záměr

Potřebuje vaše obec postavit novou čistírnu odpadních vod nebo jen chcete vybudovat cyklostezku podél řeky? Na začátku každé žádosti je potřeba váš projekt vždy důkladně promyslet a zvážit všechny klady a zápory jeho realizace.

TIP

Dobré je zjistit přímo u občanů, zda je váš záměr, který později ovlivní život v obci, pro ně vůbec zajímavý. Názor veřejnosti navíc pomůže „vychytat mouchy“ vašemu návrhu a lze jej tak modifikovat podle připomínek všech, kterých se bude realizace týkat. Proto není vhodné podcenit tuto počáteční fázi, neboť později je úprava projektu jen těžko proveditelná a často není dovolena vůbec.

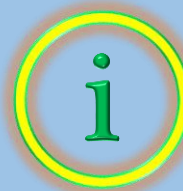
Pomocí Integrovaného regionálního operačního programu lze vybudovat například cyklostezky doplněné o alej stromů podél cesty.

⇒ Kdo hledá, najde

Jakým způsobem požádat o evropské peníze? Jak uvádíme již výše, existuje celá řada tematicky zaměřených programů, jejich os a cílů, mezi nimiž je potřeba najít ten správný, přes který lze vaši žádost podat. Pokud tedy chcete například vybudovat [protipovodňovou ochranu obce](#), budete hledat v Operačním programu Životní prostředí, o financování nového vybavení školních učeben lze žádat přes Integrovaný regionální operační program, investice v oblasti zemědělství řeší zejména Program rozvoje venkova a podobně.

TIP

Neorientujete se ve spleti operačních programů a jejich prioritních os? Najít vhodný dotační titul vám může pomoci specializovaná poradenská firma, která se na tuto problematiku zaměřuje a dokáže tak váš projekt zařadit do správné kategorie. Takováto firma vám navíc může poskytnout další důležité informace, týkající se například závazných pokynů jednotlivých programů, aniž byste je museli dlouhé hodiny studovat.

⇒ Kdy lze podat žádost?

Žádosti o dotace nelze podávat vždy. K těmto účelům bývají pravidelně vyhlašovány tzv. výzvy, tedy časově ohraničená období, ve kterých je přesně specifikováno, jaké druhy projektů mohou být v rámci konkrétní výzvy podpořeny, které subjekty mohou o dotace žádat, do kdy lze podávat žádosti, minimální hodnota rozpočtu projektu, povinné přílohy a spousta dalších kritérií. Nesplnění třeba jen jednoho z dlouhé řady těchto kritérií vás může vyřadit ze seznamu kandidátů na přidělení dotace, nezdědka bez možnosti opravy nesrovnalostí. Pak nezbývá než vyčkat na vyhlášení další tematické výzvy, což může znamenat odklad realizace vašeho projektu v řádu měsíců, ale i let.

Veřejná podpora

Kromě komplikací provozního, technického či administrativního charakteru je u některých projektů nutné řešit také legislativní stránku věci. Nejběžnějším „zádrhelem“ jsou tzv. pravidla veřejné podpory, která zjednodušeně řeší problém zvýhodnění určitých projektů financováním z veřejných zdrojů a tím narušení hospodářské soutěže. Veřejná podpora je obecně zakázána, existují však výjimky k jejímu poskytnutí. Například pravidlo „de minimis“ (jeden z režimů výjimek z pravidel veřejné podpory) umožňuje čerpat maximálně 200.000 € za 3 po sobě jdoucí účetní období (v souhrnu všech takto podpořených projektů). Některým, převážně veřejně prospěšným projektům uděluje EU také blokové výjimky. Více se o veřejné podpoře dozvíte například na stránkách [Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže](#).

Vize vs. projekt

Chce-li žadatel financovat svůj záměr veřejnými prostředky, je zpravidla potřeba existence podrobné projektové dokumentace, která řeší mnoho aspektů – od představení záměru, popisu aktuálního stavu přes technické řešení až například po dopady na životní prostředí a plán udržitelnosti projektu do budoucna. Právě zde mnoho potenciálních žadatelů narazí, neboť nejsou schopni svoji vizi přetvořit v reálný projekt. U mnoha projektů je navíc vyžadováno zpracování autorizovanou osobou. Pokud je zpracování takového projektu nad vaše síly, vždy je dobré obrátit se na poradenskou společnost, která má s projekty, jako je ten váš, mnoho zkušeností, ví tedy, co přesně je potřeba zařídit.

⇒ Jak na to

Pokud máte projekt, který splňuje všechna kritéria aktuálně vyhlášené výzvy, můžete podat žádost. Žádání o evropské dotace patří k těm náročnějším typům žádostí. K podání žádosti slouží speciální aplikace, skrz kterou se žádost vyplňuje, podává a následně administruje. Tato aplikace je poměrně objemná a uživatelské rozhraní bývá navíc složitě členěno, což nezkušeným uživatelům může činit potíže s vyplněním celé žádosti správně a včas.

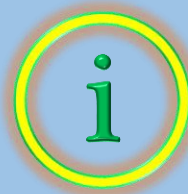

Jednou z priorit Operačního programu Životní prostředí je také nakládání s odpadem, například zavedením systému domácího kompostování.

Správné vyplnění žádosti v této aplikaci je však klíčovým prvkem celého procesu. V aplikaci se mimo jiné vyplňují tzv. hodnotící kritéria, na základě kterých je pak projektům přiřazováno bodové hodnocení. Právě toto bodové hodnocení pak všechny žadatele jednoduše rozdělí na „vítěze a poražené“.

TIP

Skončili jste „pod čarou“? Projekt lze přepracovat a v dalším kole žádost podat znovu. S přepracováním žádosti vám mohou pomoci odborníci, kteří mají zkušenosti s řadou úspěšných i neúspěšných žádostí a ví tak, na co se při konkrétních projektech zaměřit, aby se již neúspěch neopakoval.

⇒ *Schválením projektu to teprve začíná...*

Našli jste svoji žádost v seznamu úspěšných žadatelů? To ovšem zdaleka nemusí znamenat, že již máte vyhráno. Od tohoto momentu až po převedení dotačních peněz na váš účet musí váš projekt absolvovat ještě dlouhou administrativní cestu.

U jednodušších projektů, kde realizace znamená třeba pouze nákup nového vybavení (například pořízení čistícího vozu pro silnice ve vaší obci), se jedná jen o ty nejnnutnější administrativní úkony, spojené s výběrovým řízením na dodavatele zařízení.

Inovace v podnikatelském sektoru jsou podporovány prostřednictvím OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost.

Projekty, které zahrnují mimo pořízení vybavení také instalaci, rekonstrukci, výstavbu, terénní úpravy apod., navíc znamenají pravidelné vykazování činnosti vůči řídicímu orgánu. Žadatel musí podávat průběžné monitorovací zprávy a informovat tak autoritu o hladkém průběhu realizace. V průběhu realizace projektů je navíc potřeba také myslet na součinnost s pověřenými úřady a institucemi, jejichž kladná stanoviska bývají podmínkou přidělení dotací. Další z řady povinností, které je třeba plnit, je dodržování stanovených termínů, jejichž nedodržení může v krajním případě znamenat i odeprání dotace, či vrácení již vyplacené části.

⇒ *... a ukončením realizace to nekončí*

Realizace vašeho projektu dopadla dobře a dotace vám byla proplacena na účet. Tím však pro vás povinnosti vůči řídicímu orgánu nekončí. V rámci každého projektu se žadatel zavazuje k zajištění udržitelnosti jeho projektu. To znamená, že příjemce podpory musí být minimálně po dobu (nejčastěji) pěti let schopen vykázat, že jeho výsledky, které nastaly díky realizaci jeho projektu, stále trvají. To dokazuje pravidelným informováním poskytovatele dotace prostřednictvím monitorovacích zpráv.

Z výše uvedeného textu tedy vyplývá, že také dotační financování má stejně jako mince dvě strany. Zatímco líc představuje výhody v podobě finančních úspor a otevření nových možností pro investice, rubem jsou zejména rozsáhlé administrativní zatížení a mnohaleté povinnosti s projektem související. Proto je celý tento proces pro ty, kteří s podobným druhem činností nemají zkušenosti, velmi náročný a právě špatná orientace v něm nezřídka stojí za nepřidělením nebo vrácením financí i u kvalitních projektů. Právě z tohoto důvodu se těmto institucím a osobám vyplatí spolupráce s poradenskou společností, která se na dotační financování specializuje. Jaké jsou tedy výhody a naopak nástrahy využití poradenských společností?

Zemědělci mohou i v novém období 2014 – 2020 žádat o dotace, a to zejména v rámci Programu rozvoje venkova.

⇒ **Výhody a nevýhody spolupráce s poradenskou společností**

Několik hlavních výhod shrnuje následující výčet.

- ✓ **Zkušenosti.** Poradenské společnosti mají obvykle s dotačním financováním mnohem více zkušeností, než žadatelé, znají dotační možnosti, orientují se v celém procesu administrace či připraví výběrové řízení a dokážou tak efektivně spravovat váš projekt od počátku až po závěrečné vyhodnocení akce.
- ✓ **Informace.** Jako kdekoliv jinde, tak i ve světě dotací jsou veškeré užitečné informace placeny zlatem. Zaměstnanci těchto společností proto dlouhodobě věnují velké úsilí tomu, aby měli co nejkomplexnější povědomí o celé problematice, ví tedy, jak operativně reagovat na případné nečekané komplikace. Průběžně také sbírají zkušenosti s jinými projekty, jen tak něco je tedy nezaskočí.
- ✓ **Hlídací pes.** Poradenské společnosti zaměstnávají administrativní pracovníky, jejichž úkolem je hlídat postup projektu a v případě jakékoliv změny pokračovat v řešení. Nemůže se tak stát, že se vám důležitá výzva ze strany řídicího orgánu ztratí v přeplněné e-mailové schránce, což může způsobit velké komplikace, které mohou vyústit i v odepření dotace.
- ✓ **Komunikace s řídicím orgánem.** Společnosti zabývající se dotačním poradenstvím komunikují s řídicími orgány na denní bázi. Ví, kdy je důležité neotálet, jaké dokumenty a kam posílat, orientují se také ve struktuře řídicího orgánu, což značně urychlí řešení případných problémů.
- ✓ **Komunikace s úřady.** Dobrá poradenská společnost za vás vyřídí většinu zdlouhavé komunikace s úřady, které vydávají povolení či vyjádření k vašemu projektu. Často se jedná o mnoho dokumentů a lhůt, které je potřeba dodržet. Poradci zpravidla již ví, na koho se mají obrátit a jak mají žádosti o tyto dokumenty, které jsou povinnými přílohami, vypadat.

Evropské dotace pomohly mimo jiné také rekonstruovat česká sídliště. I v novém období jsou na tyto aktivity prostředky vyčleněny.

- ☒ **Financování.** Využití služeb poradenských společností bývá obvykle uznatelným nákladem, jejich služby vám tedy následně budou z velké části proplaceny v rámci dotace.

Jaké jsou tedy nevýhody při spolupráci s poradenskou společností?

- ☒ **Prostředník.** Využití poradenské společnosti znamená využití prostředníka, který nemůže znát váš projekt tak dokonale, jako vy. Klíčová je v tomto případě intenzivní komunikace a spolupráce se společností. V opačném případě může dojít ke komplikacím pouze z důvodu špatného porozumění či nesprávně pochopených skutečností.
- ☒ **Kvalita.** Ne každá společnost, která se věnuje dotačnímu poradenství, může poskytnout kvalitní služby, které vám zaručí zdárné dokončení celé akce. Jak tedy zjistit, která společnost je pro vás ta pravá? Určité indicie mohou poskytnout reference minulých zakázek či zkušenosti vašeho okolí. Mnoho napoví také například kvalita webových stránek společnosti.

Na závěr je dobré také poznamenat, že výběr dobré poradenské společnosti vám nezaručí 100% úspěch vaší žádosti. Pokud se však jedná o kvalitní společnost, její zkušenosti vám výrazně zvyšují pravděpodobnost kladného výsledku.